

23.685, 686, 687), si bé allà també es donen aezk. *matsuts*, salac. *marzoza* «mûre», id. i ronç. *marzuza* «espèce de mûre sauvage». —²⁴ Encara altres fitònims relacionables, si bé en aquests ja cal comptar més decididament amb simples contactes paronímics: a) A Saravillo (entre Gistau i Bielsa) em donaren *amadúil* per a 'maduixa bosquetana' i *amadulera* per a la planta; fa rumiar temptadorament si el nostre *maduixa* no podria sortir d'una metàtesi *MATOSJA per MAJOSTA, i havent-hi allà un rotacisme *madurera dissimilat en (a)*madulera* (amb l'article a enganxat); però és clar que allò és fantàstic i això sí que deu ser veritat, com a derivat de *madurar* perquè la maduixa bosquetana només val quan és ben madura. b) Vinja (en un supl. al REW, 5222a, en *Studia R. et A. Zagrabinsia* n.º 7, juliol 1959, 27) porta un «*màginja, meg-, mang-, meng-*, tout le long du littoral dalmate 'fraise sauvage' et, plus spécialement, le fruit du *Juniperus sabina*», amb *magunja* a l'illa de Cres per a la cirera d'arboç; tot seria pre-indoeuropeu: sigui això o es-lau, aquest radical MAG- només casualment s'acostarà al nostre. c) Costa bastant de creure que fonèticament hi hagi cap relació amb l'anav. *magauri* «fresa» (S. XVIII, Arakistain), *maguri* id. a Bertiz-arana (Tovar cita un *amagauri* però no se sap d'on i veig que Mitxelena li ho pregunta), i *magoria*, avui antiquat, però recordat pels vells, havia entrat fins a l'arag. d'Ansó (1966, J. G. M., 1935); però això amb el que s'ha de relligar és amb el ronç. *mugurdi* 'gerd', versemblantment emparentat amb la nostra denominació pre-romana GERD, i d'altra banda Bonaparte recollí *maurgi* Zaraitze i *margu* Roncal «fraise» (l. c., 23.687). d) No sé treure aigua clara d'una sèrie de noms escadussers de la maduixa recollits per Rolland (l. c.): *amagaudo* i *amayoun* H-Alpes, *mitgotte*, -*ôde*, Loire, *amaudâ* H-Loire, *marau* Alps-M. e) Echo *masura* 'móra petita muntanyenca' (BDC xxiv, 174), encruament de *móra* amb el bc. *masusta*. En fi és ben possible que hi hagi alguna relació més o menys indirecta amb el mot pre-romà que ha donat el nom cast., lleonès i gall. de l'arboç ('*madroño* etc., i Bierzo *miruëndano* 'gerd' GaRey) que suposa un tipus MOTORONIO-en castellà, però quelcom entorn de MORÓTONO-en gall.-leonès. Majorment tenint en compte que és versemblant que hi vagi haver alguna variant d'aquest MOTORONIO- mossàrab [Abenbeclarix], cast. i portuguès, a Mallorca, tenint en compte *modony*, que recull AlcM com a nom d'una varietat de pruna a Bunyola, puix que ja hem vist *manduixa* a Mallorca i *mariotxa* a València com a noms de la maduixa (supra, notes 1 i 5), que testifiquen la presència d'aquesta família en el mossàrab de les terres catalanes. ¿Seria *martoll* un MOROTÓN(O)LO- derivat d'aquest MOROTONO-/MOTORONIO-? Això ja podria ser, però es veuen raons que no encoratgen a insistir-hi.

MADUR, del ll. MATŪRS id. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En Llull en l'acc. material i pròpia; però també es troba ja en el S. XIV en el sentit d'assenyat: «era vell e *madur* en tots sos feyts», Muntaner, «e-ls subjugaré a consells grans e *madurs* de grans e savis hòmens», Eiximenis (AlcM, DAG). D'aquí que en el S. XIX, la gent popular, jugant amb la semblança de *madurát* amb *mudorát*, motegés de *madurs* els polítics de dreta (Coromines, *Prometeu*). Es pronuncia *madú* amb -r muda, com s'ha d'esperar, en cat. central, balear i occidental (fins als Pirineus: Tavascan, Tor, 1932-4); però anòmalament es conserva la -r en tot el domini rossellonès (*madéert* Formiguera de Capcir) i la part adjacent del bisbat de Girona (*madúr*, Mieres), 1960, 1968; això s'explica com a repercussió de la pronúncia *dúr*, que és la usual en el mateix territori, deguda al seu caràcter monosíl·lab, a causa del fet que les dues idees se senten com a antònimes, no sols parlant de vegetals, sinó també figuradament: «al qui menja lo *madur*, fes-li rosegat lo *dur*» (proverbi, DAG).

DERIV.: *Madurar* [Llull]: «en l'estiu se fa la digestió de les plantes, e *maduren* les fruytes, e s'asahonen les sements e les humors dels animals, e cull hom los blats», *Merav.* (cap. XXVIII, NCL. II, 29.11), del llatí MATŪRARE id., general a tot el territori, fins al cap dels Pirineus (*za madüre* 'verola (la fruita)' Esterri de Cardós, 1934). *Madurejar*. *Maduració*. *Madurada*. *Madurador*. *Madurament*. *Madurança*. *Maduratiu*. *Maduresa* [S. XIV]. *Immatur*.

SAVIS: *Maturar* etc. *Maturitat*. *Prematur* [Belv.]. *Madrugata* 'la mainada ja grandeta' ebr. (segons el bon corresponçal de l'I. E. C. a Bot), mossàrab *maṭurqata* 'madurada' participi fem. del ll. vg. *MATŪRĪCARE, d'on el cast. i port. *madrugar* que allà va pendre el sentit d'accelerar' d'on 'matinejar'.

MAELL, ant. 'escorxador', del ll. MACĒLLUM id. □ 1.ª doc.: *mazell* 1152, 1169, *mael(l)* fi S. XIII.

«Unam tabulam intus merchatale ante *mazello*», Perpinyà 1152 (*InvLC*), «unam placiām subtus *mazel* sarracenorū et judeorū Ilerdensium et habet afronaciones --- in tapia que claudit *mazellos*», 1169 (MiretS, *El més antic t. lit.*, 20); «Establimentz de loguers de taules del *mabel* pac 6 dr.», 1296 (Alart, RLR v, 95); «si falsia en lo pes del pa és trobada, la flequera --- deu estar e-l costeyl qui és e-l cap del *mael* vel, tinent ab los arcs d'en B. d. P.», *Cosí Tort.* (Ol., p. 397).

Algunes vegades, més que 'escorxador' és 'carnisseria', com ara en el procés de Pere de Palau, de Camarasa, 1297 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 104, i de nou p. 112, on l'original llatí, de 1279 portava *carniceria*). L'*InvLC* n'aplega una quarantena de docs. referents al de Perpinyà, en els Ss. XIII-XIV (la major part, però, en baix llatí); sovint referit al dels jueus: «lo *mabeyl* --- lo *mabeyl* del Cayl», 1370; «negun no gaus aucir negun bou --- sinó a *masel* del Call o dins lurs barreres», 1305 (RLR VII, 46); «la clau comuna del dit *mabeyl* (del Call), la qual tenrà lo porter del *Cayll*» (*InvLC*, s. v. *porter*).

Es mantingué, doncs, més vivaç que enlloc en el